

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

№ 10, 2014 [Назад](#) [Голов](#)

УДК 334.012

*О. С. Максимчук,
аспірант кафедри економіки та управління підприємствами
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара*

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ ФАКТОРІВ ЧУТЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА СФЕРИ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

*O. S. Maksimchuk,
graduate student, Department of Economics and management of enterprises
Oles Honchar Dnipropetrovsk National University*

METHODOLOGY EVALUATION FACTORS INNOVATION SENSITIVITY OF GOODS AREAS OF TRANSPORT SERVICES IN UKRAIN

Стаття присвячена проблематиці чутливості інноваційної активності підприємств сфери послуг в Україні до факторів зовнішнього середовища. Обґрунтовано, що чутливість інноваційного розвитку підприємств сфери послуг в Україні має значний рівень дисперсії тому спостерігається значний рівень диференціації у підходах до управління інноваціями. Розроблено підхід до оцінки впливу факторів на залучення інновацій на підприємствах сфери послуг.

The article is about the sensitivity of the innovative activity of enterprises in the sphere of transport services in Ukraine to environment factors. It is proved that the sensitivity of innovative development of the service sector in Ukraine has a significant level of variance in there is a significant level of differentiation in the approach to innovation management. The approach to assessing the impact of factor innovation in enterprises engaging in transport services.

Ключові слова: чутливість, інноваційна активність, підприємства, транспортні послуги, управління, інновації.

Keywords: sensitivity, innovative activity, enterprise, transportation, management innovation.

Вступ. Підприємства сфери послуг мають виключне значення не тільки в економіці окремої країни, а й в світовому господарстві в цілому. За останні десятиліття підприємства сфери послуг підвищують свою частку в структурі ВВП. Кількість зайнятих на підприємствах сфери послуг так само характеризується позитивною динамікою розширюється також міжнародна торгівля послугами. Всі перераховані вище аспекти свідчать, що сучасна економіка являє собою сервісну економіку або насичену послугами. При цьому, значимим фактором, що впливає на розвиток економіки в сучасних ринкових умовах, є інноваційна активність. У сучасному світі інноваційна активність є невід'ємним елементом функціонування і інтенсифікації розвитку економіки, без інноваційної складової неможливо домогтися ефективного розвитку виробничих підприємств сфери господарства [2].

На підприємствах сфери послуг розробка та впровадження інноваційних технологій у сферах виробництва та обігу, нових методів організації та управління підприємствами стали ключовими факторами ринкової конкуренції, потужним засобом підвищення ефективності діяльності та поліпшення якості товарів. Таким чином сфери послуг у сучасній економіці обумовлена тим, що в цьому секторі формуються основоположні фактори економічного зростання, а саме: нове наукове знання інтелектуальний капітал, інформаційні технології, послуги фінансового сектора, консалтинг та ін. З цього випливає, що актуальними стають масштабні науково-технічні зміни та структурні зміни в галузях сфери послуг, що мають найважливіше значення для подальшого розвитку економіки та підвищення якості життя населення.

Аналіз останніх досліджень. Методичні та практичні питання вище зазначеної проблематики опрацьовуються багатьма авторами, зокрема: В. Л. Дикань [2], Орлов [3], І.В. Яцкевич [3], С.С. Новицька [3], А.І. Іванова [6], Дж. Шанк [9], Н.В. Шевчук [10].

Постановка задачі. Разом значною кількістю наукових опрацьованих, залишається не вирішеною проблема, що на сьогодні не вирішена не дивлячись на велику кількість наукових публікацій та практичних розробок в цій сфері. Справа в тому що на інноваційну діяльність підприємств сфери послуг впливає велика кількість зовнішніх факторів які можуть в значній мірі вплинути на прийняття рішень щодо реалізації інноваційної діяльності. Однак на нашу думку чутливість до тих чи інших факторів зовнішнього середовища підприємств сфери послуг є досить дискусійною. В існуючих наукових опрацьованнях відсутні дослідження направлених на виявлення чутливості інноваційної активності підприємств сфери послуг в Україні до факторів зовнішнього середовища підприємства. Таким чином метою є розробка підходу до оцінки впливу факторів на залучення інновацій на підприємствах сфери послуг.

Результати дослідження. Так, однією з релевантних в даній проблематиці є недостатня кількість суб'єктів ринку інвестування інноваційної діяльності. Як правило, країнах першого світу інвестування інноваційної діяльності реалізують в таких основних формах як: взаємні фонди (фонди, працюючі з великим числом дрібних вкладників), інвестиції яких, як правило, розподілені серед великої кількості різних підприємств). Число таких фондів значне в Європейських країнах і США. В Україні практиці дуже рідкісне явище; індивідуально керовані рахунки (Separately managed account), де склад портфеля коригується з урахуванням інтересів конкретного інвестора і очікувань від соціальних інвестицій; державні і приватні пенсійні фонди. Їх слід виділити в окремий вид, оскільки вони не є в чистому вигляді інвестиційними підприємствами, що управляють. По своїй специфіці вони працюють саме на ринку інвестування інноваційної діяльності. У багатьох країнах (США, Великобританія, Франція, Австралія та ін.) були введені вимоги по розкриттю пенсійними фондами інформації про міру їх участі в SRI (беруть участь або ні, в якому об'ємі); страхові підприємства своїй специфіці, що враховуються, і працюють на ринку інвестування інновацій; фінансові інститути розвитку місцевих співтовариств (Community Development Financial Institution - CDFI). Загалом систематизація структури суб'єктів ринку соціального інвестування за категоріями країн представлено на рисунку 1.

Слід відзначити, що в США поширений вид приватних фінансових інститутів, що спеціалізуються на видачі персональних і корпоративних кредитів в місцевих співтовариствах. Разом з приватними і інституціональними інвестиціями, подібні установи отримують субсидії з Казначейства США. У США працюють декілька сотень подібних організацій, серед яких центри мікрофінансування, банки розвитку місцевих співтовариств (community development banks), місцеві кредитні установи (community development loan funds), фонди підтримки малих підприємств (microenterprise funds) і венчурні фонди (venture funds). В даному випадку інвестиції спрямовуються безпосередньо в організації, а не на фінансовий ринок, що дозволяє добитися більшого соціального ефекту, оскільки фінансові кошти спрямовуються не попередньому власникові акцій фінансовий інститут вкладає їх безпосередньо в роботу з місцевим співтовариством.

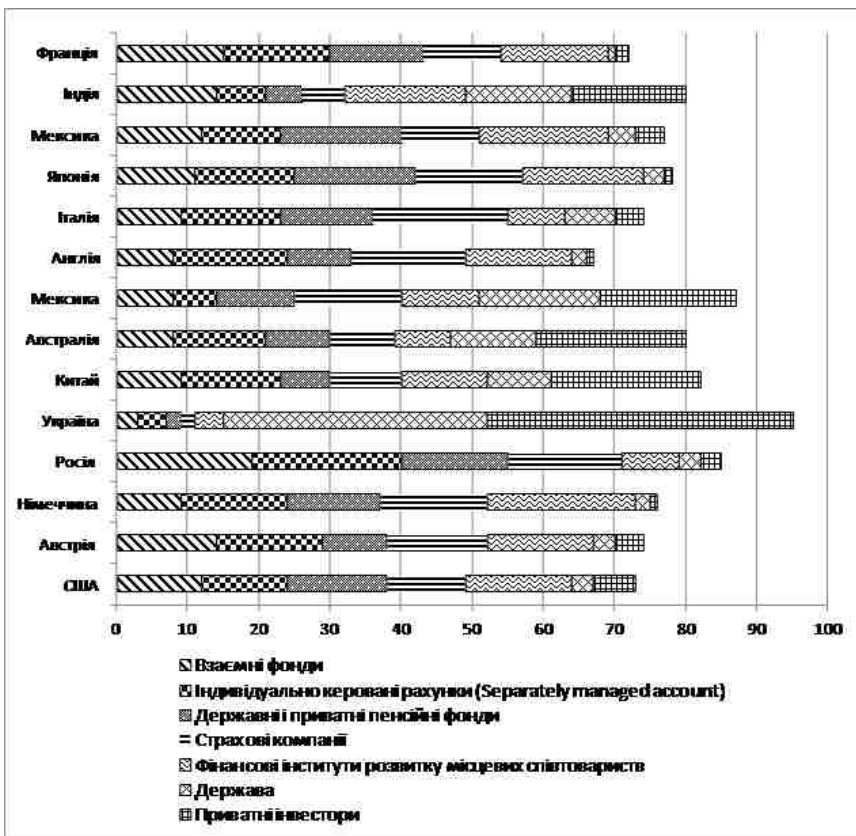

Рис. 1. Систематизація суб'єктів ринку інвестування інноваційної діяльності за категоріями країн у 2014р. [4,5,7]

Наступним аспектом, фінансування інноваційного розвитку підприємств сфери послуг швидкість здійснення інноваційного циклу від наукових досліджень використання результатів на практиці. Швидкість запровадження чи використання інновацій стає важливим фактором економічного розвитку. Відтак виникає необхідність у отриманні підприємствами доступу до передових технологій. У зв'язку з цим на особливу увагу заслуговує система, що склалася у більшості розвинених країн щодо розподілу зусиль з отримання та використання нових знань між державою, великими промисловими підприємствами та малими інноваційними підприємствами приватного сектору, вищими навчальними закладами (університетами) та безприбутковими організаціями. Один з її центральних елементів – механізм (який постійно вдосконалюється) забезпечення підприємств новими перспективними ідеями та технологіями, які нерідко виникають у процесі виконання наукових досліджень та розробок, що фінансуються з держбюджету (рис.2).

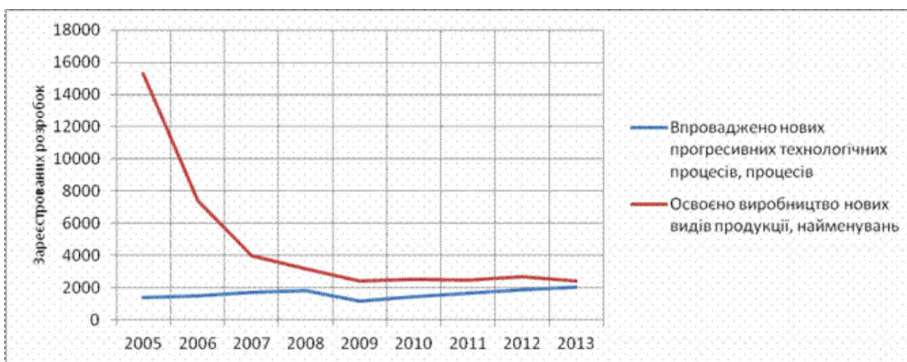

Рис. 2. Впровадження прогресивних технологічних процесів та освоєння виробництва нових видів продукції у підприємств сфери послуг в Україні за 2005-2013рр. [7,6]

Сучасний стан інноваційних процесів в Україні показує, що низька інноваційна активність підприємств сфери послуг обумовлює незначну частку інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої продукції підприємств сфери послуг. До того ж як вже зазначалося головним джерелом фінансування інновацій в Україні протягом останніх років залишаються власні кошти підприємств, на частку яких приходиться 70,3% загального обсягу витрат на інновації, а основним напрямом інноваційної діяльності виробників є нові прогресивні технологічні процеси. Державна ж участь у фінансуванні інноваційної діяльності, включаючи місцеві бюджети, склала у 2013 р. 3,1%. Такий стан фінансування відображається на результативності інноваційної діяльності підприємств сфери послуг. Система державної фінансової підтримки інноваційної діяльності в Україні не відповідає сучасним вимогам і відрізняється значною кількістю пріоритетів. Слід відзначити, що чутливість інноваційного розвитку підприємств сфери послуг в Україні має значний рівень дисперсії тому спостерігається значний рівень диференціації у підходах до управління інноваціями на підприємстві тому розробка єдиної концепції для підприємств сфери послуг в Україні не має доцільності. Для формування ефективної системи процесу управління залученням інновацій на підприємствах сфери послуг на нашу думку виключно важливим є впровадження концепції визначення стратегічних пріоритетів в цій сфері за допомогою економетричних моделей. Застосування економетричних моделей є досить поширеним підходом у практиці економічного аналізу. Кожна з них відрізняється специфічними теоретичними припущеннями оригінальними методологічними підходами до проблеми, вирішення якої потребує побудови відповідної економетричної моделі. Проте рівень розробленості даного напрямку свідчить про відсутність наукових досліджень, що включають концепції визначення стратегічних пріоритетів в управлінні залученням інновацій на підприємствах сфери послуг. Це зумовлює виняткову увагу до дослідження даного напрямку, що виражається у розробці економетричної моделі визначення та математичній фільтрації стратегічних пріоритетів в управлінні залученням інновацій на підприємствах сфери послуг. Синтез інструментів економіко-математичного та статистичного аналізу та обробки інформації дає змогу згенерувати механізм формування рекомендаційних даних щодо визначення пріоритетів в управлінні процесу залучення інновацій на підприємствах сфери послуг на основі анкетних даних. Запропонований авторський алгоритм оцінки та математичної фільтрації результатів дослідження пріоритетів в управлінні процесу залучення інновацій на підприємствах сфери послуг налічує три рівні. На першому етапі за допомогою варіативного ранжування та визначення частот появи змінних в вибірці визначається рівень варіативності досліджуваних даних та відбираються лише ті елементи дослідження, що мають достатній рівень за обмеженнями [2]. Другий етап передбачає визначення симетричності та гостроти розподілу, на цьому етапі залишаються лише ті змінні, що вписуються в обмеження задані формулами. На третьому етапі обробки даних на основі аналізу за показником коефіцієнта кореляції Пірсона, показником F-критерія Фішера, χ^2 -критерію Фрідмана та H-критерія Крускала-У-

визначається Кореляційно-дисперсійні відхилення, що дають змогу виключити з рекомендаційної частини такі респондентські дані, що мають значні відхилення від норми. Загалом алгоритм моделі оцінки та математичної фільтрації результатів дослідження пріоритетів в управлінні процесу залучення інновацій на підприємствах сфери послуг зображено на рис 3.

Таким чином запропонований алгоритм моделі оцінки та математичної фільтрації результатів дослідження пріоритетів в управлінні процесу залучення інновацій на підприємствах сфери послуг, який складається з трьох блоків фільтрації дає змогу виявити на першому етапі рівень варіативності досліджуваних даних за допомогою розрахунку показника медіани досліджуваного ряду. Цей прийом на відміну від існуючих дозволяє позбутися диспропорційних респондентських відхилень, що у сукупності можуть досить сильно вплинути на інтегральний показник. Так наприклад, якщо кількість респондентів, що не переважає 10% буде відповідати на питання з значним переважанням високих балів, то це досить серйозно вплине на результати аналізу і ще збільшить релевантність факторів, що були відмічені як дуже важливі, однак при застосуванні медіани порівняння середнім арифметичним, цей недолік не виникає.

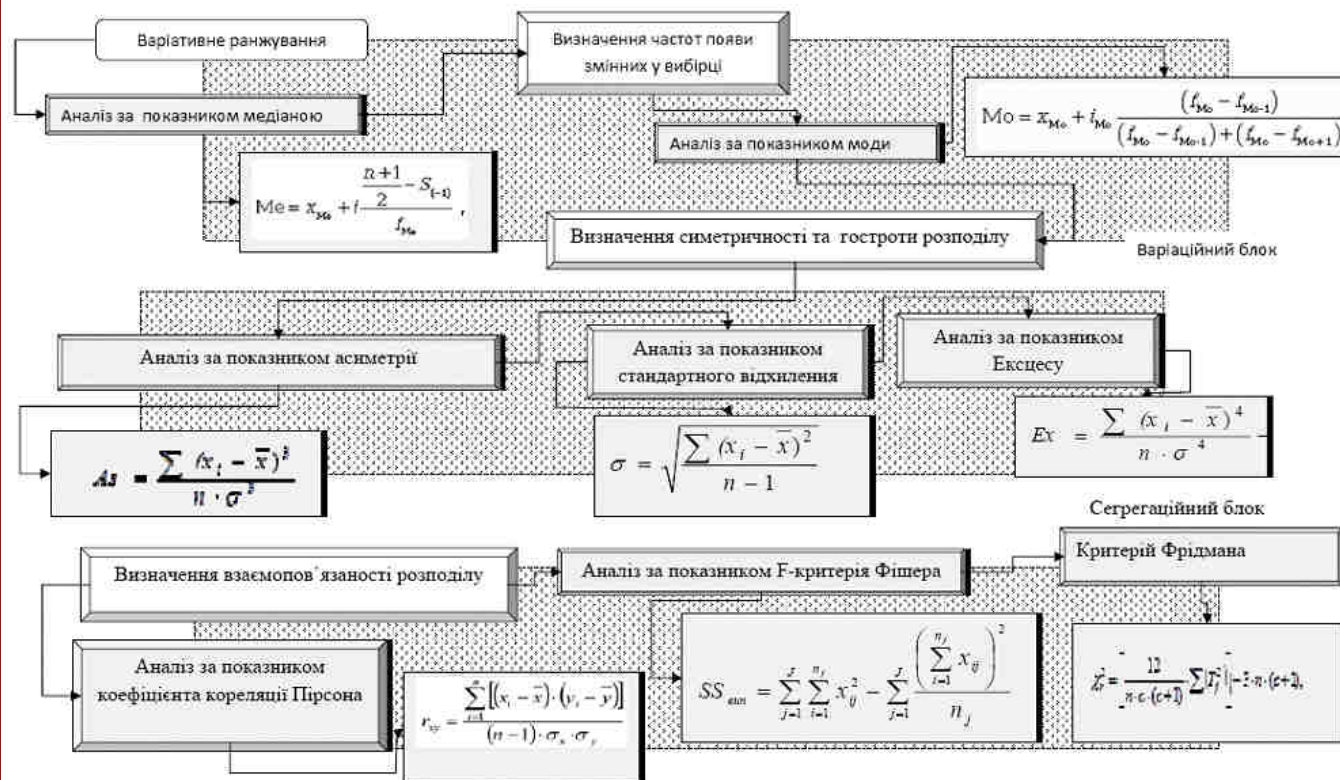

Рис. 3. Алгоритм оцінки та математичної фільтрації результатів вдосконалення пріоритетів управління залученням інновацій на підприємствах сфери послуг [авторська розробка]

На другому етапі визначити симетричність та гостроту розподілу, за допомогою розрахунку асиметрії, стандартного відхилення та Екцесу. На третьому етапі обробки даних на основі аналізу за показником коефіцієнта кореляції Пірсона, показником F-критерія Фішера, критерію Фрідмана та H-критерія Крускала-Ус визначається кореляційно-дисперсійні відхилення, що дають змогу виключити з рекомендаційної частини такі респондентські дані, що мають значні відхилення від норми.

Висновок. На відміну від існуючих підходів представлений авторський алгоритм оцінки та математичної фільтрації результатів пріоритетів процесу управління залученням інновацій на підприємствах сфери послуг поєднує у собі як інструменти аналізу варіативності даних так і розрахунок кореляційно-дисперсійних відхилень, що дозволяє більш точно та достовірно визначити релевантні пріоритети, що були вибрані із анкетних даних. Також велике практичне значення та цінність в дослідженні перспектив та стратегічних пріоритетів в управлінні залученням інновацій на підприємствах сфери послуг є те, що було розроблено спеціальний інструментарій – анкетизоване інтерв'ю, що вбирає в себе великий масив аналітичних узагальнень з даної проблематики, який відповідає на сучасні виклики проблем управління залученням інновацій на підприємствах сфери послуг. Тому подальше використання саме такого підходу на нашу думку на відміну від існуючих концепцій, що базуються на одному показнику дає змогу більш точно та достовірно оцінити стан об'єкту дослідження та на цій основі спрямовано регулювати найважливіші процеси в рамках формування більш ефективних та актуальних підходів до процесу управління залученням інновацій на підприємствах сфери послуг. Подальший розвиток вище зазначеного математичного апарату буде зводитися до формування інструментів залученням інновацій на підприємствах сфери послуг на основі апробації авторської розробки.

Список використаних джерел.

1. Державна казначейська служба України. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>
2. Дикань В. Л. Актуальность улучшения системы комбинированных перевозок в международной транспортной сети // Вісник економіки транспорту і промисловості наук. праць. - Харків: УкрДАЗТ. - 2006. - №13. - С.13 - 20.
3. Эффективность управления предприятием в галузі зв'язку: навч. посіб. [для студ. Е90 вищ. навч. закл.] / [В.М. Орлов, І.В. Яцкевич, С.С. Новицька, Н.Ю. Потар Сінько]. - Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2013. - 292 с.
4. Закон України «Про Національну програму інформатизації» // Відомості Верховної Ради України. - 1998. - № 27-28. - 181 с.
5. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» // Відомості Верховної Ради України. - 1999. - № 40. - 363 с.
6. Іванова А.І. Планування та оцінка діяльності суб'єктів господарювання сфери послуг: проблеми і шляхи вирішення/ А.І. Іванова// Економіка и Финансы. - 2013. 11. - с. 138-146.
7. Статистичний щорічник України за 2012 р. / за ред. Осаулєнка О.Г. - К: Державна служба статистики України, 2013. - 552 с.
8. Указ Президента України «Про Основні напрями інвестиційної політики на 1999-2003 роки» // Урядовий кур'єр. - 1999. - 8 вересня.
9. Шанк Дж. Стратегическое управление затратами: новые методы увеличения конкурентоспособности / Дж. Шанк, В. Говиндараджан; пер. с англ. - СПб.: Би Микро, 1999. - 288 с.
10. Шевчук Н.В. Систематизація концептуальних підходів до управління вартістю підприємств / Н.В. Шевчук // Стратегія економічного розвитку України. - 2012. 31. - 208 с. - С.29 - 35.
11. Сазонєв І. Л. Пріоритети концепції "економічного імперіалізму" в дослідженні соціальної відповідальності транснаціональних корпорацій як формалізованих інститутів [Електронний ресурс] / І. Л. Сазонєв // Актуальні проблеми економіки. - 2012. - № 4. - С. 54-61.

References.

1. The official site of Derzhavna kaznachejs'ka sluzhba Ukrainy (2014), available at: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index> (Accessed 14 May 2014).
2. Dikan', V. L. (2006), "Aktual'nost' uluchshenija sistemy kombinirovannyh perevozk v mezhduнародnoy transportnoj seti", *Visnik ekonomiki transportu i promislivosti: Zb. i prac'*, vol. 13, UkrDAZT, Harkiv, Ukraine, pp.13 - 20.
3. Orlov, V.M., Yatskevych, I.V., Novyts'ka, S.S. and Potarova-Sin'koN.Yu. (2013), *Efektivnist' upravlinnia pidpriemstvom v haluzi zv'iazku: navch. posib.* [The effectiveness of management in the field of communication, teach. guidances], ONAZ, Odessa, Ukraine.
4. The Verkhovna Rada of Ukraine (1998), The Law of Ukraine "Pro Natsionalnu prohramu informatyzatsii", *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, vol. 27-28, p.181.

5. The Verkhovna Rada of Ukraine (1999), The Law of Ukraine "Pro spetsialnyi rezhym innovatsiinoi diialnosti tekhnolohichnykh parkiv", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 40, p.363.
6. Ivanova A.I. Planning and performance analysis in service enterprises: problems and ways to solution/ A.I. Ivanova// Economics and Finance. – 2013. – № 11. – pp. 138-146.
7. Osaulenko O.H. (2013), *Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2012 r.* [Statistical Yearbook of Ukraine for 2012], Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, Kyiv, Ukraine, p. 55
8. President of Ukraine (1999), "Pro Osnovni napriamy investytsiinoi polityky na 1999-2003 roky", *Uriadovyi kurier* from 08.09.1999.
9. Shank, Dzh. and Hovynadaradzhyan, V. *Stratehycheskoe upravlenye zatratamy: novye metody uvelycheniya konkurentosposobnosti*[Strategic Cost Management: new method increasing the competitiveness of], Byznos Mykro, SPb., RF.
10. Shevchuk, N.V. (2012), "Systematization of the conceptual going is near the management of enterprises a cost", *Stratehiia ekonomichnoho rozvytku Ukrainy*, vol. 31, pp. 29-: 2012. - № 31. – 208 s. – S.29 – 35.
11. Sazonec I. L. (2012), «Priorities concept of "economic imperialism" in the study of social responsibility of transnational corporations as formal institutions», *Aktualni prot ekonomiki*. vol. 4 pp.54-61.

Стаття надійшла до редакції 20.10.20

ТОВ "ДКС Центр"